

15. Publiskā partnera ietekme

15.a. Publiskajam partnerim piederošās Privātā partnera īpašumtiesību daļas

Dažos projektos Publiskajam partnerim (un (vai) citai publiskai iestādei) pieder Privātā partnera īpašumtiesību daļas. Dažādos projektos ir sastopami dažādi noteikumi par Publiskā partnera īpašumtiesībām (piemēram, līgumā norāda īpašumtiesību daļas lielumu un ar to saistītās tiesības). Tomēr biežāk izmantotie elementi ir šādi:

- Publiskajam partnerim pieder mazākuma akciju daļas (no 10 % līdz 30 %);
- Publiskajam partnerim ir tiesības iecelt Privātā partnera valdes priekšsēdētāju;
- Publiskajam partnerim ir balsstiesības un (vai) veto tiesības, kas attiecas uz noteiktiem Privātā partnera lēmumiem un kas tam ir, pamatojoties uz īpašām akcionāru līgumā noteiktām tiesībām un (vai) saskaņā ar vispārējiem uzņēmējdarbības tiesību aktiem;
- Publiskā partnera īpašumtiesību daļa tam dod tiesības saņemt dividendes.

NB! Eurostat piezīmes

Ja, pamatojoties uz Publiskajam partnerim piederošo Privātā partnera īpašumtiesību daļu, statistikas vajadzībām Privāto partneri klasificē vispārējās valdības sektorā, Eurostat attiecīgo projektu neuzskata par PPP un to reģistrē valdības bilanciē (sk. Rokasgrāmatas 2. nodaļu ([angliski, latviski](#))).

*Pat ja ar to nepietiek, lai statistikas vajadzībām Privāto partneri klasificētu vispārējās valdības sektorā, Publiskajam partnerim piederošā Privātā partnera īpašumtiesību daļa **ietekmē statistisko uzskaiti** divos turpmāk aprakstītajos veidos.*

Pirmkārt, summu, ko Publiskais partneris ir ieguldījis Privātā partnera akcijās, uzskata par valdības finansējumu (sk. 14.d. tematu).

Otrkārt, jebkādas tiesības uz Privātā partnera peļņu uzskata par Publiskā partnera (vai valdības) atlīdzību no aktīva (sk.

*Rokasgrāmatas 1. nodaļu ([angliski, latviski](#))), un tas šādi **ietekmē statistisko uzskaiti**:*

- *ja tās ir tiesības uz 50 % vai lielāku Privātā partnera peļņas daļu, tad PPP līgums ir automātiski reģistrējama valdības BILANCĒ;*

- ja tās ir tiesības uz mazāk par 50 %, bet vairāk par vienu trešdaļu Privātā partnera peļņas, tas statistiskajā uzskaitē ir **LOTI SVARĪGI**;
- ja tās ir tiesības uz ne vairāk par vienu trešdaļu, bet vairāk par 20 % Privātā partnera peļņas, tas statistiskajā uzskaitē ir **SVARĪGI**;
- ja tās ir tiesības uz ne vairāk par 20 %, bet vairāk par 10% Privātā partnera peļņas, tas statistiskajā uzskaitē ir **VIDĒJI SVARĪGI**.

Tiesības uz ne vairāk par 10 % Privātā partnera peļņas **neietekmē statistisko uzskaiti**.

Kā norādīts Rokasgrāmatas 2. nodaļā ([angliski, latviski](#)), ja valsts iestāde, kas ir klasificēta ārpus vispārējās valdības sektora, rīkojoties valdības vārdā vai saskaņā ar tiešiem vai netiešiem valdības norādījumiem, iegādājas Privātā partnera īpašumtiesību daļas, uzskatīs, ka šīs daļas pieder valdībai. Tāpat, kā norādīts šīs nodaļas ievadā, ja valsts iestādei, kas klasificēta ārpus vispārējās valdības sektora, pieder Privātā partnera īpašumtiesību daļas un ja tas atbilstoši īpašai kārtībai novirza no šīs daļas gūto peļņu valdības iestādei, uzskatīs, ka šī peļņa ir atlīdzība valdībai no projekta.

15.b. Publiskā partnera atļaujas došanas tiesības

Lielākajā daļā PPP līgumu norāda dažādas darbības, ko Privātais partneris nevar veikt bez Publiskā partnera atļaujas. Parasti Privātais partneris nevar:

- mainīt nosaukumu, uzņēmuma struktūru un nodokļu rezidences valsti;
- veikt ar projektu nesaistītu uzņēmējdarbību;
- mainīt galveno personālu, kas piedalās projekta īstenošanā;
- mainīt, izbeigt vai slēgt pamata apakšuzņēmuma līgumu;
- piešķirt aizdevējiem galvojuma tiesības uz aktīviem;
- veikt refinansēšanu (sk. 14.f. tematu);
- mainīt noteikumus, saskaņā ar kuriem Publiskais partneris nosūta personālu darbam Privātā partnera uzņēmumā;
- izvēlēties apdrošinātāju PPP līgumā obligātajai apdrošināšanai.

Turklāt saskaņā ar lielāko daļu PPP līgumu Privātajam partnerim ir jāiegūst Publiskā partnera atļauja arī, ja tas vēlas veikt kādas izmaiņas savās īpašumtiesībās un (vai) akcionāru sastāvā. Dažādos projektos atšķiras tas, cik svarīgas ir Publiskā partnera tiesības dot atļauju, bet bieži vien tās ir svarīgākas pirmajos PPP līguma darbības gados. Piemēram, Publiskā partnera atļauja veikt jebkādas ierosinātās izmaiņas īpašumtiesībās var būt nepieciešama būvniecības posma laikā un 2-5 gadus pēc būvniecības pabeigšanas, bet

pēc tam tā var būt nepieciešama tikai, lai:

- nodotu īpašumtiesības no tiem, kuriem papildus īpašnieku un (vai) akcionāru statusam projektā ir vēl citas funkcijas (piemēram, būvniecības līguma slēdzēji vai pakalpojumu sniedzēji); un (vai)
- nodotu īpašumtiesības trešajām personām uzņēmumos, uz kuriem attiecas valsts politikas apsvērumi (piemēram, tabakas nozares uzņēmums).

Dažos PPP līgumos noteikts, ka Publiskā partnera atļauja ir nepieciešama, ikreiz līguma darbības laikā izdarot izmaiņas īpašumtiesībās.

NB! Eurostat piezīmes

*Eurostat uzskata, ka iepriekš aprakstītās Publiskā partnera tiesības dot atļauju **neietekmē statistisko uzskaiti**. Tomēr attiecībā uz atļauju veikt refinansēšanu sk. 14.f. tematu.*

15.c. Publiskā partnera tiesības iejaukties

PPP līgumā parasti iekļaus noteikumus, saskaņā ar kuriem Publiskais partneris var iejaukties un uz laiku no Privātā partnera pārņemt projekta īstenošanu, ja:

- šāda Publiskā partnera rīcība ir sabiedrības interesēs (piemēram, veselības un drošības apsvērumu, valsts drošības jautājumu vai citu ar Publiskā partnera sabiedriskajiem pienākumiem saistītu iemeslu dēļ); un (vai)
- Privātais partneris nepilda savas saistības saskaņā ar PPP līgumu.

Parasti šīs Publiskā partnera tiesības ierobežo, norādot gan darbības, ko Publiskais partneris var veikt, gan periodu, kurā tā šīs tiesības var īstenot. Citiem vārdiem sakot, tā ir tiesīga darīt to, kas ir nepieciešams, tik ilgi, cik tas ir nepieciešams, lai novērstu iejaukšanās iemeslu un turpinātu PPP līguma izpildi. Publiskajam partnerim par savu nodomu iejaukties ir iepriekš jāinformē Privātais partneris (un dažreiz arī aizdevēji).

Saskaņā ar dažiem PPP līgumiem Publiskajam partnerim iejaukšanās periodā ir jāturpina pilnā apmērā veikt pamatdarbības maksājumus Privātajam partnerim, bet Publiskais partneris var atrēķināt jebkādas iejaukšanās izmaksas, kas tai radušās, ja tā ir iejaukusies Privātā partnera neapmierinošas izpildes dēļ.

Dažās jurisdikcijās (vai dažos noteiktos jurisdikcijas sektoros) Publiskā partnera tiesības iejaukties PPP līgumu īstenošanā ir noteiktas tiesību aktos. Tiesību aktos parasti būs noteikti arī visi prasījumi, ko Privātais partneris iesniedz saistībā ar šādas iejaukšanās dēļ radušos izmaksu un (vai) zaudējumu segšanu.

NB! Eurostat piezīmes

*Eurostat uzskata, ka noteikumi, saskaņā ar kuriem Publiskais partneris var iejaukties un no Privātā partnera pārņemt projekta īstenošanu (vai nu konkrētu līgumā norādītu iemeslu dēļ, vai tiesību aktos noteiktu vispārēju iemeslu dēļ) **neietekmē statistisko uzskaiti.***

*Publiskā partnera pienākums iejaukšanās periodā turpināt pilnā apmērā veikt pamatdarbības maksājumus Privātajam partnerim, **neietekmē statistisko uzskaiti, ja:***

- pamatdarbības maksājumu atskaitījumus par nepieejamību un (vai) neapmierinošu pakalpojumu izpildi līdz dienai, kurā Publiskais partneris iejaucas, un pēc dienas, kad Publiskais partneris beidz iejaukšanos, piemēro atbilstoši tam, kā paredzēts normālā līguma darbībā;*
- Publiskais partneris ir tiesīgs atgūt no Privātā partnera savas iejaukšanās izmaksas, ja Publiskais partneris ir iejaucies neapmierinošas Privātā partnera izpildes dēļ.*

Ja nav izpildīts kāds no šiem nosacījumiem, šis jautājums ir VIDĒJI SVARĪGS statistiskajā uzskaitē.

15.d. Privātā partnera peļņas vai ieņēmumu maksimālais apmērs

Dažos PPP līgumos iekļauj noteikumus, kuros nosaka maksimālo peļņu, ko Privātais partneris var gūt no PPP. Šo maksimālo vērtību var izteikt, piemēram, kā naudas summu vai kā pašu kapitāla atdevi. Parasti saskaņā ar šiem noteikumiem Privātajam partnerim ir jāatmaksā Publiskajam partnerim (vai valdībai kopumā) visa tā peļņa, kas pārsniedz noteikto maksimālo vērtību.

Dažos PPP līgumos, kuros ir uz pieprasījumu balstīti pamatdarbības maksājumi, Privātā partnera peļņa tiek netieši ierobežota, nosakot maksimālos ieņēmumus, ko Privātais partneris var gūt. Šie PPP līgumi ne vienmēr paredz, ka pārsniegtā summa ir jāatmaksā Publiskajam partnerim (vai valdībai kopumā). Piemērs ir gadījums, kad uz pieprasījumu balstīti pamatdarbības maksājumi tiek grupēti un kad vienības cena visbiežāk lietotajai grupai atbilst nullei (sk. 4.j.2. tematu).

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka noteikumi, kas nosaka maksimālo Privātā partnera peļņu, **ietekmē statistisko uzskaiti** un PPP līgumu automātiski jāreģistrē valdības BILANCĒ.

Tāpat jebkādi maksimālie ierobežojumi, kas noteikti līgumā, kurš paredz uz pieprasījumu balstītus pamatdarbības maksājumus, **ietekmē statistisko uzskaiti**, un PPP līgumu automātiski jāreģistrē valdības BILANCĒ (sk. 4.j.2. tematu).

Eurostat uzskata, ka noteikumi, saskaņā ar kuriem PPP līguma darbība beidzas tad, kad Privātais partneris ir guvis noteiktu ieņēmumu apmēru, ir līdzvērtīgi Privātā partnera maksimālo ieņēmumu vai maksimālās peļņas noteikšanai, kas ietekmē statistisko uzskaiti, un PPP līgumu automātiski jāreģistrē valdības BILANCĒ.

Publiskis

Dalīts

Privāts

15.1. Risks nesaņemt Publiskā partnera atļauju

Lielākajā daļā PPP līgumu norāda dažādas darbības, ko Privātais partneris nevar veikt bez Publiskā partnera atļaujas. Parasti Privātais partneris nevar:

- mainīt nosaukumu, uzņēmuma struktūru un nodokļu rezidences valsti;
- veikt ar projektu nesaistītu uzņēmējdarbību;
- mainīt galveno personālu, kas piedalās projekta īstenošanā;
- mainīt, izbeigt vai slēgt pamata apakšuzņēmuma līgumu;
- piešķirt aizdevējiem galvojuma tiesības uz aktīviem;
- veikt refinansēšanu;
- mainīt noteikumus, saskaņā ar kuriem Publiskais partneris nosūta personālu darbam Privātā partnera uzņēmumā;
- izvēlēties apdrošinātāju PPP līgumā obligātajai apdrošināšanai.

15.2. Privātā partnera īpašumtiesību maiņas risks

Jebkuru līgumā noteikto ierobežojumu ievērošana attiecībā uz īpašumtiesību maiņu būs privātā partnera risks. Publiskais partneris vēlas nodrošināt, lai Privātais partneris, kuram projekts piešķirts, paliktu iesaistīts un netiktu apieti ierobežojumi, piemēram, ārvalstu īpašumtiesībām uz kritisko infrastruktūru. Tā kā projekts tiek piešķirts, pamatojoties uz Privātā partnera tehniskajām zināšanām un finanšu resursiem, tas arī vēlēsies nodrošināt, lai galvenās puses, piemēram, mātesuzņēmuma sponsori (un apakšuzņēmēji) paliktu iesaistīti.

Publiskais partneris parasti aizliedz jebkādas izmaiņas Privātā partnera līdzdalībā uz noteiktu laiku (piemēram, bloķējot būvniecības periodu vai līdz pāris gadiem ekspluatācijas posmā), un pēc tam var noteikt režīmu, kas ierobežo kontroles maiņu bez piekrišanas, vai ja nevar izpildīt iepriekš saskaņotus kritērijus.

Publiskā partnera vēlme pēc noteiktības par galveno dalībnieku iesaisti būs jāsabalansē ar Privātā sektora prasībām attiecībā uz elastību turpmākajos biznesa plānos. Tas jo īpaši attiecas uz kapitāla investoru tirgiem un papildu priekšrocībām, kas rodas, ļaujot kapitālu “atkārtoti izmantot” turpmākiem projektiem.

Pārāk ierobežojoši noteikumi var atturēt ieguldījumus, tāpēc tas ir jānovērtē, ņemot vērā ieguvumus, ko Publiskais partneris gūst gan no pietiekamas konkurences nodrošināšanas piedāvājuma fāzē, gan dodot pusēm iespēju atkārtoti izmantot savus ieguldījumus citos projektos. Piemēram, kad projekts sāk darboties, finanšu investoriem, kuri meklē regulāru peļņu, var būt saprātīgi ieguldīt dažu sākotnējo (piemēram, būvniecības) sponsoru vietā.

15.3. Publiskā partnera iejaukšanās risks

Risks, kas saistīts ar Publiskā partnera iejaukšanos, ir atkarīgs no tā, kāds ir iejaukšanās pamatojums un vai tas ir Privātā partnera vainas dēļ. Iejaukšanās apstākļi ietver ārkārtas situācijas, kurās iesaistīti neatliekamās palīdzības dienesti, iejaukšanos, lai aizsargātu pret sociālajiem un vides riskiem, un juridiskā pienākuma nodrošināt pakalpojumu nepārtrauktību izpildi. Publiskā partnera iejaukšanās apjoms un nosacījumi ir būtisks jautājums, kas var ietekmēt pušu atbildību.

Privātā partnera vaina: *[privāts risks]*

Ja iejaukšanās notiek Privātā partnera vainas vai notikuma dēļ, par kuru tas ir atbildīgs, Privātais partneris būtībā uzņemas Publiskajam partnerim (un viņam pašam) radušos izmaksu risku. Privātais partneris parasti tiek atbrīvots no tā ietekmēto saistību izpildes un var saņemt zināmu samaksu par savām saistībām.

Nav Privātā partnera vainas: *[publisks risks]*

Šādā situācijā Publiskais partneris uzņemas risku un ir atbildīgs par savām izmaksām. Privātais partneris tiks atbrīvots no tā ietekmēto saistību izpildes, un viņam ir tiesības uz termiņa pagarināšanu un atvieglojumiem, pamatojoties uz kompensācijas gadījumu (izņemot gadījumus, kad iemesls ir saistīts ar citu noteikumu (piemēram, nepārvarama vara), un tādā gadījumā tiks piemērots šis noteikums). Privātajam partnerim būs tiesības uz pilnu samaksu, ievērojot noteiktus atskaitījumus, un tas var arī pieprasīt izmaksu kompensāciju no Publiskā partnera.